

Závěrem

Martin Potůček

Věřím, že vás předchozí příběhy možných budoucností naší republiky zaujaly, někde snad i pobavily. My jsme ale chtěli dosáhnout ještě něčeho jiného: nabídnout podněty k zamyšlení, na co se v předstihu připravit, čemu se vyhnout, co dělat jinak... Jsme si jisti, že ani jeden z našich scénářů se nenaplní. Rozhodně ne přesně v té podobě, v jaké teď leží před vámi. Stejně dobře ale víme, že mnohé z toho, co v nich popisujeme, se nakonec skutečně stane. Bude Česká republika věrna demokratickým ideálům a institucím, nebo se vydá cestou autoritářství? Povede deziluze z morálního, intelektuálního a manažerského selhávání mocenských elit k vze-stupu nové, kompetentnější generace politických vůdců, nebo budeme i nadále žít v zemi chronicky neřešených problémů a obecné nedůvěry k sobě navzájem a ještě více k těm, kteří nám budou vládnout? Budeme mít skutečné kapitány průmyslu, nebo jen na ně si hrající příštípkaře? Bude nastupující generace ochotně přebírat otěže české ekonomiky a politiky, nebo se její nejkompetentnější část, znechucená zatuchlým ovzduším klientelismu a korupce, rozhodne uplatnit své schopnosti jinde – v Evropě či ve světě? Otřese se brzy z hospodářské krize, nebo jsme teprve na jejím počátku? Rozdrobí se Česká republika na stovky místních společenství bez jednotícího étosu přináležitosti k ní? Nebo nás sjednotí polnice nacionalismu, svolávající nás dohromady k obraně proti reálnému nebo jen vymyšlenému ohrožení? (Zvláště pokud se Evropská unie ocitne v křečích sporů a krizí, která ji na dlouhá léta prakticky vyřadí z většího vlivu na to, co se bude dít uvnitř jednotlivých členských států.) Budou se rozevírat nůžky mezi těmi dětmi, které dosáhnou na kvalitní vzdělání, a těmi, kterým to nebude dopřáno? Budeme žít ve městech, kde se rodiče budou bát posílat své děti do školy samy – a kde se dokonce bude střílet i ve školách samotných? Nebo se najdou reformátoři školského systému, kteří uspějí s manévrem odstraňujícím nerovnosti v přístupu ke vzdělání? A to tak, že bude snadné se vzdělávat celý život a usnadňovat si tak cestu k nové, zajímavé a dobře placené práci? Podaří se změnit podmínky na trhu práce tak, aby bylo možno lépe sladovat nároky práce a rodinného života? Budeme my, Češi, mít v polovině století ještě dost dětí na to, aby školní třídy nebyly obsazovány z poloviny přistě-hovalci? A nepovede tento nepoměr k růstu národnostního extremismu a napětí? Budeme nuceni kvůli rostoucím cenám paliv jezdit více po železnici? Vyskytnou se dlouhodobé poruchy v dodávkách energií se zničujícími důsledky na ekonomiku? A co když všechny zmíněné problémy ustoupí do pozadí pod tlakem klimatických změn, které moderní lidstvo ještě nezažilo? S hrozbou migrace desítek milionů lidí z jiných kontinentů do Evropy, přelidnění a dokonce i hladomoru?

A co když to všechno jsou jen taková bububu a naše budoucnost bude nakonec klidná, bez větších otřesů a změn, byť budeme stále výrazně zaostávat za vyspělejšími zeměmi Evropy? Třeba se dokonce najde státník nebo státníci, kteří, opření o mladou, vzdělanou a nespokojenou generaci, uskuteční kroky, které republiku vyšvihnou do první desítky zemí podle kvality života v Evropě...

Všechno je vymyšlené, všechno je myslitelné, všechno je možné. Bude záležet i na nás.